



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Tractatio Synoptica De Iudiciis Ad Lib: II. Decretal: Gregorii IX.

**Herberstein, Ferdinand von
Tabarelli de Fatis, Donato Vincenzo**

Spirens., 1660

Titulus I. De Constitutionibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11416

APPENDIX.

DE JURE SCRIPTO, ET NON
SCRIPTO.

CUM ex hactenus dictis facile constet ordinem Iudiciarium totum in jure scripto (quo Constitutiones & res scriptæ Principum pertinent) & non scripto, (ubi consuetudines comprehenduntur) fundari ac inniti: ideò ad pleniorẽ prædictorum intelligentiam conclusiones de hoc utroq; jure subjungimus desumptas ex libro I. Decretalium Greg. IX. & correspondente in sexto.

TITVLVS I.

DE CONSTITVTIONIBVS.
CASVS.

Refert Nic: Eymericus in Direct. Inqui. Parte 2. q. 11. Anno 1317. in Catalaunia novem hæreticos damnatos. Durandus de Baldach Gerund. combustus, Iacobus Iusti Begardus immu-
ratus.

ratus. Alii exhumati. Sedebat tunc
in Cathedra Petri Clemens V. Quo
in scio, Vicarius Ecclesiæ Tarraco-
nensis sede vacante ejusdem Eccle-
siæ, executionem fecit. Quæritur an
legitimè? Resol. pete ex n. 2.

1. *Constitutio* propriè ac pressè sum-
pta est Jus quod vel summus Pontifex, vel
Imperator, vel Rex, vel alius Supremus
Princeps constituit vel edixit *Gregor. Tho-*
los. Paratit. Iuris Canonici: 1. Tit. 2. cap. 9. &
Can. constit. Dist. 2. undè Ecclesiasticas
constitutiones ferre potest summus Pon-
tifex per potestatem Legislativam, quam
à Christo immediatè accepit. *Matth. 16.*
Joan. 21. neq; in eius potestatis usu à con-
silio vel Cardinalium consensu dependet,
cap. cuncta 9. q. 3. quanquam in arduis Ec-
clesiæ negotiis regulariter loquendo iis
non consultis nihil statuat *Felin. in Rub. de*
constit. n. 2. Episcopi in suo Episcopatu le-
ges ferunt, *cap. 2. de maior. & obed: manan-*
te potestate non à Christo, sed à Pontifice
tanquam primo fonte *Can. ita Dominus,*
dist. 19. quæ leges ut valeant, neque Juri

communi, neque Pontificiis constitutionibus repugnant oportet; Colligitur ex *cap. 1. & 2. de Reliq. & Ven. Sanct.* sed neque de gravioribus rebus inconsulto Pontifice constitutiones condere poterunt Episcopi, ut sunt, quæ ad universalem Ecclesiam ex se pertinent, qualis est v. g. Canonizatio Sanctorum, definitio veritatis, fidei, revocatio privilegii universalis, translatio, unio & divisio Episcopatum; *cap. 1. de Transl. Episcopi.* quamvis in necessitate circa casum aliquem particularem in Jure communi dispensare possint: *Salas. disp. 8. de leg. sect: 6. n. 40.* cæterum licet ad condendas leges Cleri aut Capituli consensu non egeant, bene tamen pro alienandis Ecclesiæ rebus *cap. quantum de his que fiunt sine consensu Capituli à Prelato & pro statuendis festis consensus Cleri aut etiam populi requiritur cap. ultimo de ferijs.* ex quibus casibus non esse desumendum argumentum ad alios casus docet *Panormitanus de off. delegati.*

2. Archiepiscopi in Concilio Provinciali, Cardinales in Ecclesiis sui tituli, Abbates exempti, aliique Prælati Jurisdictionem

nem quasi Episcopalem habentes, possunt
 statuta edere in suis territoriis tantum ob-
 ligatura *Salas de leg: tota ferè disp. 8.* Præte-
 rea Concilium Generale & Oecumeni-
 cum. Authoritate Pontificiâ congrega-
 tum potest quidem leges condere, non ta-
 men ligantes universam Ecclesiam quo-
 adusque Pontifex assensum præbeat aut
 eas confirmet, neq; enim ullibi reperitur
 tam ampla potestas concessa, sed potius
 ex praxi constat, omnia Concilia Genera-
 lia, à Pontifice suorum decretorum con-
 firmationem petere consuevisse, ut fecit
Tridentinum sess. 25. de Reformat: in fine. Por-
 rò à concilio, cui Pontifex assistit, appella-
 tio dari non potest; *colligitur ex Sebast:
 de Medices de leg. 1. p. q. 19.* secus si non assi-
 stat. *Can. cuncta 9. q. 3.* Concilium Pro-
 vinciale & Synodus Diœcesana statuta
 sua pariter condit, ast intra suos limites.
*colligitur ex Can. Catholica dist: 11. & Can.
 placuit 12. q. 2.* Capitulum Cathedralis Ec-
 celsiæ vacante sede Episcopi, potest qui-
 dem pro tota diœcesi statuta condere,
 sed duratura dum revocentur à successo-
 re *Felin: cap. cum omnes de constit. num: 9.*

eoque vivente in gravioribus secluso eius consensu non potest *cap. cum consuetudinis 9. de consuet: spectato jure communi, seclusisq; specialibus privilegiis & consuetudinibus: Suarius lib: 4. cap. 6. num. 14. & seq: quamvis possint Capitulares inter se convenientes statuta facere spectantia ad ordinem & bonum regimen Capituli; v. g. de iis, quæ ad administrationem reddituum spectant, quomodo congregandum sit Capitulum &c. Suarius loco cit. arg: cap. cum omnes de constit: Deniq; inferiores communitates, Ecclesiæ collegiatae leges ferre possunt. Innocentius in cap. cum accessissent, num: 2. de constit.*

3. Dicta Sanctorum Patrum quatenus subindè testificantur Sancti de præcepto Christi, Apostolorum vel Ecclesiæ, et si fidem faciant præceptis, & ut sic testes sint præcepti, non tamen ideò Authores & Legislatores censendi sunt, cum de potestate legislativa illis concessa non constet. *Vt habet Gl: dist. 20. in principio Panormit: in cap. ne inimitaris de constit: Sed neque ex eo vim legis habent, quod decreto Gratiani sint inserta Gl: cap. 1. de rebus Ecclesiæ non alienan-*

tenandis verb: Tractatus. Panorm: & alij cap:
2. de rescript: Quando quidem nec ipsum
Gratiani decretum vim Juris obtinet, Sa-
las de leg: disp: 8. sect: 13. nec à summis Pon-
tificibus ut regula juris approbatum sit.
Diana parte 5. Tract: 14. resol. 86. Congre-
gatio Cardinalium potestatem condendi
leges non habet suum territorium exce-
dentes, neq; vivente Pontifice, neq; va-
cante sede; hâc enim vacante solùm ea
possunt statuere, quæ ad occurrêdum præ-
sentibus Ecclesiæ periculis, & ad electio-
nem Pontificis faciunt, juxta formulam
in sacris Canonibus à summis Pontificib⁹
præscriptam. cap. 2. ubi periculum de electione
in 6. Clementina. ne Romani de elect: Gregor:
XV. in Bulla An: Domini 1562. Et licet eo-
rundem eminentissimorum Cardinalium
declarationes maximum doctrinæ atque
authoritatis robur habeant, atque adeò
absq; firmissimo fundamento ab iis rece-
dendum non sit, conscientiam tamen in
operando non obligant, nisi habeant re-
quisita omnia, de quibus Bulla Sixti V.
Gregorii XV. & Urbani VIII. Sancius in
selectis disput. 48. num: 1. Diana p. 5. Tract: 2.
Resol:

Resol:

Resol: 96. idemq; quoad forum internum dicendum est de regulis Cancellariæ. Ioannes Valerus in differentijs utriusq; fori verb: donatio. differ: 6. n. 2.

4. Cum ordines Religiosi eorundemq; Pralati leges ferre possint, & statuta propria solùm juxta consuetudines suas, privilegia, & modum suæ regulæ: *Suar: lib. 4. cap. 6. num. 21. Salas de leg. disput: 8. sect. 12.* Sequitur, superiores per se loquendo non posse præcipere subditis id, quod *vel actū, vel virtute* in regula non continetur *Innocentius cap. veniens de jurejur. Clem. in cap. relatum ne Clerici vel Monachi. S. Bernhardus in lib. & præcept. de dispensatione cap: 5.* minùs proindè compellere poterunt Professum, regulam legitimè mitigatam & relaxatam ad amplectendam regulæ strictioris primævæ reformationem: *Panormit: cap. ad nostram de Appellat: & cap. literas de restitut. Abbatissas quoque Monialium posse leges condere instituto suo accommodatas probabile videtur. cap. dilecta de major: & obedient.*

5. Ad hoc ut constitutio, tam Ecclesiastica, quam civilis obligationem inducat,

ext-

um
 lo-
 verb:
 mq;
 pro-
 pri-
 eb. 4.
 12.
 non
 actu,
 mo-
 p. re-
 us in
 inus
 sum,
 tam
 pri-
 p. ad
 titut.
 e le-
 oda-
 4. 1. 1.
 esia-
 cat,
 exi-

exigit essentialiter, ut autoritate Super-
 rioris legitimè promulgetur. *est communis*
DD. & colligitur ex Conc: Trid. Sess: 24 de re-
format. Matrimon: & cap. cum singula 32. de
Præb: in 6. quia nequit aliàs Princeps suos
 subditos ratione dirigere, & voluntate
 obligare: factâ tamen distinctione inter
 constitutiones Pontificias & civiles; non
 est necesse, ut singulorum auribus incul-
 centur, *cap. 1. de Prælat: postul:* sed stando
 injure naturæ præcisè, sufficit, ut consti-
 tutio in publico saltem Senatorum con-
 sensu, atque per Scripturam expressa fue-
 rit, *P. Franciscus Amicus Tom: 4. de leg: Sect:*
2. disp: 5. n. 28. tametsi jure gentium pro-
 mulgatio immediatè ad populum facta
 requiratur, adeò ut si Princeps locum ex-
 pressit, in quo promulgatio fieri debeat,
 vel certum tempus ex quo velit constitu-
 tionem suam obligare, v. g. statim ac in cu-
 ria, Metropoli, in singulis provinciis, ac
 civitatibus promulgata est, & elapso uno
 alterovè mense post promulgationem
 factam; tunc constitutio sive civilis, sive
 Ecclesiastica non nisi post promulgatio-
 nem in loco præscripto factam, vel elapsum
 tem-

tem-

temporis præscripti obligare incipit, secundum Legislatoris voluntatem, à quo tota Lex pendet, & vim obligandi sortitur. colligitur *Can: in istis dist: 4. Abb: hic in cap: 2. n. 7. de constit:* Cæterum si Princeps nullum locum promulgationis vel obligationis exprimat, tunc constitutiones Imperatoriæ non prius vim obligandi obtinent, quàm elapsis duobus mensibus post promulgationem earum in singulis provinciis factam, ut habet *Authen: ut factæ novæ constitutiones novell: 66.* quam doctrinam licet nonnulli satis probabiliter, saltem quoad forum internum, extēdant etiam quoad constitutiones Pontificias, eò quòd; quando nihil Jure Canonico dispositum est: judicandum sit juxta Jus civile. *cap. 1. de novi operis nunciat.* probabilis tamen est, constitutiones Pontificias, statim ac in Curia Romana promulgatæ sunt, quantum est ex se ubique terrarum vim obligandi obtinere, ita ut actu statim in re ipsa obligent præsentēs & vicinos non expectato duorum mensium spatio; absentes verò & remotos post temp' moraliter necessarium & sufficiens, ut lex pro-

promulgata ad eorum notitiam pervenire possit, habitâ ratione intervalli locorum à Curia, in qua facta fuit promulgatio: quia Authen: supradicta à jure Can: recepta non est, ut patet ex praxi Curia Romanæ in qua lites deciduntur juxta leges Pontificias Romæ tantum promulgatas, & transgressores puniuntur ante duos menses elapsos, *Azor Tom: 1 lib. 5. c. 3. q. 2.*

6. Non levis est inter Doctores controversia, an Summus Pontifex habeat potestatem ferendi constitutiones civiles obligantes totum orbem, Et quidem eorum opinio, qui potestatem Pontificiam extendunt ad totum orbem, prout is includit non tantum fideles, sed etiam infideles, videtur nimium tribuere, *Suar lib. 3. de leg: cap. 6.* cum Christus Dominus quoties Ecclesiæ potestatem gubernativam contulit, semper loquatur respectu fidelium: *Ioann: 21. pasce oves meas.* non de his qui foris sunt. *1: Corinth: 5.* Aliorum doctrina est, quæ Jurisdictionem directam Vicario Christi concedit, solum in casu quo totus orbis fidem susciperet, hæc licet probabilitate suâ non careat, *Navar-*

rus in 2

rus in cap: novit: de Iud: notab: 3. August. de An-
 cona de potestate Ecclesie q. 1. n. 7. Papa Nicola-
 us in cap 1. dist. 22. Bonif: 8. extrava: unam San-
 ctam de major: & obed: amplectimur nihil-
 ominus doctrinam Bellarmini lib. 5. de Ro-
 mano Pontifice docentis neq; in hoc secun-
 do sensu Summum Pontificem habere po-
 testatem de facto directam temporalem
 in univrsam orbem, sed solum in illare-
 gna & provincias, quarum Summus Pon-
 tificex est Dominus temporalis: Victor: in
 utraq; relect: de potestate Papa, Covar: & alij
 apud Molin: indirectam autem in partibus
 Ecclesie temporaliter non subiectis, qua-
 tenus Pontifex disponit circa temporalia,
 in quantum media esse possunt salutis ex-
 ternæ. Bellar: lib: 5. de Rom: Pontifice. cuius
 ratio desumi potest ex cap. solita de major:
 & obed: & cap. per Venerabilem.

7. Affinis est priori quaestio de pote-
 state Casarea, in qua saepius Jureconsul-
 torum ingenia desudârunt. Liberalissi-
 mus in terminis potestati Casareae statu-
 endis est Bartholus, qui mordicè tenet
 Imperatorem habere Jus & dominium
 Jurisdictionis in univrso orbe, adeò ut
 hære-

hæreticum reputet, qui dixerit Imperatorem non esse Orbis Dominum *Barthol: in L. hostes ij. de captivis Pan: 2. p. cons: consil: 6. n. 2. Castaldus de Imperatore qu. 52.* Sed hanc tam universalem in regna omnia, omnes populos potestatem, ipsimet Augustissimi Cæsares propriâ confessione ad se pertinere negant. *L. Mercatores C. de commercijs, Oldradus consil: 96. Covar: in reg: peccatum. 2. in §. 9. num: 5.* Undè facile advertitur Bartholi doctrinam non subsistere. Ideò sensus illius sententiæ esse potest, quòd Imperat: Romanorum Jurisdictionem habeat ad condendas constitutiones in provinciis Romano Imperio subjectis, præsertim in illis, quarum ipse immediatus & supremus est Dominus, quæ quidem, quantum per leges aliorum Regnorum acceptatæ fuerint, etiam in illis vim obtineant. Sic de facto in terris Pontificiis quoad temporalia Jus Civile observari solet, ubi Canonicum deficit. Aliis verò in casibus, qui per propria Regni jura in materia merè civili decidi nequeunt, juxta leges Civiles in corpore Juris contentas procedendum esse docent.

Bar-

Burgos lib. 1. & Antoninus Gomez ibidem n. 10.

8. Cæterum potestas condendi Leges civiles est penes Regem in suis regnis *cap. Ecclesia de Constit. Navar. in cap. novit. notab. 3.* Reginam in casu v. g. quoad illam matrimonio junctam regnum Jure hæreditario devolveretur *Baldus in cap. significavit de rescript.* Principes inferiores secundum limites potestatis, quam à supremo Principe de eius consensu tacito aut expresso, aut eius consuetudine legitimè præscripta acceperunt *Suar. lib. 3. de legib. cap. 9.* omnes deniq; habentes superioritatem supremam quales sunt Respub. quædam libera, ut Veneta, Genuensis, quæ superioritatem in temporalibus non agnoscunt *Abb. cap. quæ in Ecclesiarum. de constit. n. 6.* aliaq; communitates perfectæ, si quæ jurisdictionem independentem habent, etiam minores, quia cum *lex omnes populi ff. de iust. indistinctè loquatur Abb. supra.* neque nos debemus distinguere *reg: Juris in 6.* Civitates autem, quæ superiorem agnoscunt, & jurisdictionem dependentem habent, non nisi secundum limites jurisdictionis modificatæ à Repub. approbatæ, v. g. Mechanici-

chanicorum, statuta quidem intra suos fines condere possunt, sed à proprietate publicarū constitutionem deficiunt non-nihil, sicut & statuta domestica à Patrefamiliās posita. *L. 3. C. eod. de leg: Layman: lib: 1. Tract: 4. cap. 8. num: 6.*

9. Non paucorum sententia est vim & substantiam legis à populi acceptatione pendere, quòd ea tacita conditione leges ad populum ferri censeantur, si ab ipso fuerint acceptatæ; eoq; reclamante editæ, rarò in bonum communitatis cedere soleant. *Canonistæ pleriq; in cap. 1. de Tregua & pace Azor. tom: 1. lib. 5. cap. 4.* Conclusio verò nostra est, licet leges tam Pontificiæ, quàm Cæsareæ substantiam suam & intrinsecam vim subditos obligandi promulgatione acquirant, accidētāliter perfici & roborari per populi acceptationem & usum; ut patet ex vulgari. *leges constituuntur cum promulgantur, firmantur moribus cum utentium approbantur. Gratian: Can: in istis dist: 4.*

10. Ex quo consequentia ad praxim non inutilia inferuntur. Primo Episcopis præsertim Metropolitanis ex officio incum-

cum-

cumbere, ut novas Pontificias Constitutiones in Dioccesibus promulgent atq; in usum deducant, saltem postquam ex Curia Romana ipsis trāsmisſæ fuerunt, idemq; proportionaliter dicendum de lege Imperatoria vel Regia, postquam Provincialibus, Ducibus, aut Gubernatoribus trāsmisſa fuit: *Navar. conf. 1. de constit. q. 8. edit. 2. Malderus in prima secunda S. Th. q. 90. art. 4. dub. 3. §. hæc sunt. Diana parte. 4. Tract. 4. resol. 127.* Secundò si Episcopi & Principes, qui tunc vivunt, cùm constitutio Pontificia promulgatur, eam non recipiant, Successores eorum excusantur. *Becanus in summa Theol. parte 2. Tract. 3. cap. 6. q. 8. n. 2. Dian. part. 1. Tract. 10. Resol. 5.* Tertiò licitum est supplicare pro revocatione aut mitigatione constitutionis, & illam non servare, donec Legislator mētem suam aperiat. *Salas de leg. disp. 13. sect. 4. n. 20.* nec obstat, quòd propriè appellationes non fiant à legibus, sed à sententiis: quia potest allegari causa, & peti reformatio legum vel ab ipso latore ferenda, vel eius Superiore. *Malderus p. 2. q. 90. art. 3. dub. 2.* Qui quidem si auditâ communitatis supplica-

plicatione taceat, & non respondeat, dictæ supplicationi consentire videtur, & obligationem legis tollere: *communis DD. ex reg: Jur: qui tacet consentire videtur.* nisi aliter ex conjecturis constaret, Principem non respondere, non quia velit legis obligationem tollere vel suspendere, sed ut minore offensione supplicationem rejiciat; quo casu non licebit ultrà suspendere executionem legis *Layman: lib. 4. Tract. 4. cap. 3. n. 7.*

II. Bullæ Apostolicæ ad Provincias vel regna directæ in causis spiritualibus, quarum promulgationem Principes sæculares sine sua licentia fieri prohibent defectu promulgationis requisitæ, & ut tales non acceptatæ à populo esto vim obligandi non habeant, Principes sæculares, quando nullâ gravi ratione ducuntur, non possunt tutâ conscientiâ bullas Pontificis examinare, minùs rejicere: quia Pontifex in spiritualibus est superior Principis secularis: & Bullæ aut leges disponunt de rebus spiritualibus, quarum jurisdictionio sæcularibus nullo juri competit. Quando tamé gravis causa subesset dubitandi

tandi

standi de huiusmodi Bullarum Apostolica-
 rum æquitate, utilitate, aut veritate; pos-
 sent Principes illas examini subiicere, ea-
 rumq; promulgationem suspendere, do-
 nec Pontifex de incommodis ex eiusmodi
 legibus regno vel provinciæ imminenti-
 bus informetur & relaxatio obtineatur.
colligitur ex Azor. Tom. 1. lib. 5. cap. 14. q. 3. &
4. in fine. Covar. pract. q. cap. 36. Quâ infor-
 matione & supplicatione factâ, si Pontifex
 desistat urgere Bullæ promulgationem,
 censeri potest tacitè decretum revocâsse.
colligitur ex Layman lib: 1. Tract: 4. cap. 3. n. 7.
Sed difficultas adhuc restat; an intervenien-
tibus huiusmodi casibus præsumi ratio-
nabiliter possit de mente Pontificis, quod
Bullæ ejus subjiciantur examini, & execu-
tioni Judicum sæcularium; & non poti-
ùs Ecclesiasticorum? Sunt qui utriq; par-
ti faveant. Covar: ibidem cap. 35. Cenedus in
quæst: Canonicis q. 45. n. 21. Nos hac in ma-
 teria nihil decidimus. Cæterùm Doctores
 volunt Theologi communiter cum Bonacina de
leg: disp: 10. q. 2. Duardo in Bulla cœna lib: 2.
cap: 13. q. 8. revera nullo jure probari pos-
 se, hoc judicium ad civiles, & regios Ma-
 gistra-

gistratus spectare, cum causa merè spiri-
 tualis sit & Ecclesiastica, in quam secluso
 privilegio Laici jurisdictionem exercere
 non possint. Praxis autem, quæ in contra-
 rium allegatur solùm favet rescriptis pri-
 vatis, vel obtentis inter partes, vel ad in-
 stantiam unius, non autem Bullis & legi-
 bus universalibus Pontificiis *Rao in respons.*
ad dubia circa immunit: Eccl: quacunq; con-
suetudine in contrarium positâ, quia nul-
lam vim habere potest nisi fuerit legitimè
præscripta cap. non est de consuet: in 6. Gl. in
ult. de consuet. quæ in casu jurisdictionis
Ecclesiasticæ opponi non potest cap. cau-
sam de præscript. Azor. Tom 1 lib. 5. cap 12 fol.
356. Colum. 2. §. quod verò de consuet. dictum.

12. Legislatores independens per se &
 directè non obligatur suis legibus, quia
legibus solutus dicitur L. Princeps ff. de leg. ne-
 que regulariter ex vi pacti seu conventio-
 nis initæ cum communitate tenetur ad
 faciendum quod aliis præcipit, quia etiam
 eâ non interveniente indecorum & dif-
 sentaneum rationi foret, principem o-
 mni prorsus titulo ab observatione pro-
 priarum Constitutionum absolvi. *Suarus,*

Salas & alij communiter. Tenetur ergò saltem indirectè suis legibus, quarum observatio ac usus æquè Principem ac subditos decet, oriturque huiusmodi observatio non ex ipsa lege formaliter, sed immediatè & proximè ex ipso jure naturali & honestate rationis. *Baldus lib. 2. Cod. de Servitut. num. 40. Felinus cap: 1. de constit: num. 30. & 31.* quatenus ratio præscribit, ut quas leges Princeps condit, ipse eas observet, seque membris suis, quorum caput est, conformet. *D. Thomas 1. secunda q. 69. ab tertium.* turpis enim pars est universo suo non congruens. *S. Augustinus libr: 3. confess: cap: 8.*

13. Difficulus explicatur, an ex vi directiva Legislator obligetur sub mortali ad eas servandas? arbitror probabilius esse semoto scandalo Principem non servando leges fundatas in jure humano non peccaturum mortaliter, nisi eas servaturum se juraverit, *Lessius libr. 2. cap. 35. disp: 5. n. 34. Azor. loco cit. cap. 11. q. 1.* quia non videtur gravis deordinatio Legislatorem non conformari subditis in observantia Legum, ad quas solùm indirectè ex quadam

dam honestate & conformitate naturali
tenetur. *Salas de leg. disput. 14. Sect: 2. n. 16.*

Ob quam rationem aliqui docent Reli-
giosum factum Episcopum solum teneri
(præter tria vota) ad observantias religio-
sas sub peccato veniali *Cajetanus Tom: 1. o-
pus. 15. q. 3. Scotus 7. Inst: q. 5. art. ult.*

14. Neque ex his, quod Princeps suis
constitutionibus indirectè ad culpam af-
ligari possit, inferre licet, pœnâ quoq; à se
statuta ligari posse *DD. communiter. Ferdi-
nandus Mendoza 1. de pactis cap. 5.* nam esto
fortasse statui aut dignitati eius pœna ali-
qua v. gr. pecuniaria disconveniens non
esset, repugnat tamen pœnam ut pœnam
spontè ab aliquo assumi, quin hoc ipso
quod spontè assumatur, id quod potissi-
mum in pœna, amittat, nempe id quod est
esse afflictivum voluntatis, ut perspicuè
docet *illustre huius Universitatis lumen Fran-
ciscus Amicus. Tom: de just. disp: 5. de leg. Sect: 13.
n. 310.* & jura passim comprobant *L. ille à
quo §. tempestivum ff. ad Trebell: & sacri Ca-
nones confirmant, juxta quos pœnam ex-
communicationis nemo in seipsum ferre
potest cap. 1. de sentent: excom: Gl: cap. licet*

Canon: verb: executionem de elect: in 6. aut ab eo, qui potest esse Judex in ea causa. *Salas de leg: Tr. a. 14. disp: 14. Sect: 3.* At qui eadem aut maior ratio est de aliis pœnis, ergò nemo potest se suâ lege ad eas obligare; præterquam quòd talis punitio si foret publicè à Principe assumpta, esset dedecens dignitatem Principis, si privatim expleta, inutilis ad exemplum communitatis, & periculo omissionis plena. *Sed hinc dubium movetur*, num Principes comprehendantur in suis statutis irritantibus certos contractus? distinguit Suarez, vel enim irritatio contractus ponitur ut pura pœna à lege, ut cùm Simoniacus per suum contractum nihil operatur, & beneficiarius omittendo officium non facit fructus suos: & sub tali lege Princeps comprehendendi non potest, vel certè talis irritatio est ad publicam morum honestatem servandam; ut cùm ad valorem contractûs lex certas requirit solemnitates, ad hoc ut justitia publica tutiùs ac certius conservetur, ut cùm certas statuit ceremonias, sine quibus contractus est irritus & sub tali constitutione Princeps comprehendatur.

prehenditur ex naturali æquitate, quamvis possit secum quodammodo dispensare, dum ipse vult contrahere *Suar: de leg.*

15: Sicut autem Legislatoꝝ solutus est, ita Augusta per se loquendo iis subjecta manet *L. fin: Cod. de leg.* cessant quippe in Augusta rationes, quæ tantam dedecent Principis auctoritatem, illa præsertim condendæ legis, quæ in solo Principe locum habet, solumq; Principis privilegio *L. Princeps. ff. de leg: (planè licet Augusta legibus soluta non sit, Princeps tamen illi eadem privilegia tribuit)* aut regnorum quorundam morib⁹ ab earum observatione eximitur, *cap. dilecti de arbit: quorum ratio, quia cum uxores splendeant honore mariti, L. Fœmina. ff. de Senatu: indignum lex æstimavit marito in altissimo honoris gradu collocato uxoris dignitatem pariter non concrefcere, L. si liberam. Cod. de nuptijs.*

16. Communis DD. est assertio constitutiones civiles Laicorum, quæ generaliter ab omnib⁹ ob publicam utilitatem & quietem latae sunt circa materiam ad secularem jurisdictionem spectantem, directè Clericos non adstringere, sed indirectè

tantum ex ratione naturali dictante servandas esse leges secularium ob conformitatem cum personis secularibus eiusdem Reipublice: quæ illis legibus directè subjiciuntur, sicut supra dictum est, Principem directè non obligari suis legibus &c. *Canonista in cap. Ecclesia de constit. & cap. 1. de novi operis nunciacione. Legista L. cunctos populos Cod: de summa Trinitate. Summista verb: lex: Theologi. Vasquez 1.2. diss. 176. cap. 4. Suario lib. 3. de leg: cap. 34.* Quæ sententia licet in re vera sit, moderatione tamen indiget, ut sic proposita locum habeat, nam si constitutiones eiusmodi libertati Ecclesiasticæ, aut Clericorum statui adversentur, ne indirectè quidem Clericos obligare possunt, sed Jure tam Canonico quàm Civili irritæ sunt, & nullius momenti. colligitur ex cap: quæ in Ecclesiarum. 7. Felin: in cap. Ecclesia S. Maria & cap. Ecclesia 10. de constit. Auth. Cassa Cod: de sacrosancta Ecclesia. Tales in specie censeri debent, primò prohibentes aut impediennes uti rebus aut facultatibus à jure comuni concessis. Secundò tollentes vel imminuentes privilegia Ecclesiis aut Clericis à Deo,

DEO, summis Pontificibus, aut aliis Principibus secularibus concessa *Baldus in L. cunctos populos de Judic.* Tertiò, quibus Ecclesiasticæ personæ rationabiliter efficiuntur timidiores. *Bartholus in capit. Ecclesia S. Maria.* quibus Clerici deterioris conditionis redderentur quàm Laici *Felinus loco citato capit. Quanto de privilegijs,* quæ generaliter latæ, Ecclesiis Ecclesiasticisque personis, aptæ sunt per se, & ex proprio objecto damnum aut incommodum adferre, *Felinus ibidem num: 69. Abbas in cap: Quæ Ecclesiarum num: 6.* quæ de Ecclesiis Ecclesiasticisque personis specialiter ac nominatim disponunt, sive mandando sive prohibendo, idq; sive in præjudicium sive in favorem, *citatum cap: Ecclesia S. Mariae de constitut.* nisi solvantur in vim consilii sive privilegii, nam consilium vel privilegium necessitatem non imponit. *Surdus lib. 1. consil: 2. num: 19. & libr: 3. consil: 301. num: 13. & 24.*

17. Ex prædictis porrò descendendo ad casus particulares. Dicimus primò constitutiones civiles, quibus obligantur Clerici ad emptionem aut venditionem cer-

tarum rerum, tritici, vini, olei, salis &c.
 nullas esse, casu communis necessitatis se-
 cluso. colligitur ex quadam declaratione Car-
 dinal. facta consulto Pontifice Anno 1631. die 21.
 Jan: & favet cap. Ecclesia de constit: 2. consti-
 tutiones Principum quibus prohibent,
 ne Bullæ Pontificiæ in causis Ecclesiasti-
 cis ad provincias directæ promulgentur,
 priusquam ipsi Principi, ejusq; Officiali-
 bus recognoscendæ offerantur, aut de ej-
 us facultate publicentur, nullæ sunt, non
 quidem nostrâ sententiâ, qui in hoc nihil
 decidimus, sed aliorum placitis. Azor:
 tom: 1. lib 5. cap. 24. q. 4. & 3. in fine Covar.
 pract: q. cap. 36. 3. constitutiones quæ in-
 firmant contractus, vel testamenta, aut
 inhabiles reddunt personas ad contrahē-
 dum vel testandum in pœnam delicti pro-
 prii vel parentum: quia tales leges pœna-
 les sunt, & vim coactivam continent, i-
 deoq; ad Clericos extendi non possunt.
 Lay: in cit: cap. Ecclesia 7. de constit: 4. quæ
 homines directè avocant à statu Religio-
 so, v. g. si statuatur, quod ingredienti in
 Religionem non possint succedere in hæ-
 reditate Abbas sup. in cit: cap. Ecclesia num. 35.

5. constitutiones quibus Principes in casu malè administratæ justitiæ concedunt Clericis appellationes tuitivas contra suos ordinarios, eosq; edicto cogunt, ut à vi appellanti illata desistant, iniquè gravatos restituant &c. *Martha par: 4. centur: 2. casu 164. Can: qualiter & quando de judic: Can: si quis Clericus. Can: placuit. Can: Christianus. Can: Clericum. 11. q. 1. Barbos: in collect: lib. 2. tit. 2. cap. 10. n. 1. Azor tom: 1. lib. 5. cap. 14. qu. 2.* 6. illæ constitutiones, vi quarum causæ Clericales, qualis est possessoria beneficii, dum Clericorum unus alterum beneficio iniquè dejicit, aut etiam Laicus Clericum in possessione perturbat, ad seculares Judices deferri, & ab iisdem cognosci præcipiuntur *Clementina 1. de causa possess: Azor: tom: 1. lib. 5. cap. 14. q. 1. Diana. s. p. tr. 1. resol: 27.* 7. statuta Principum statuentium, ne in sua provincia Ecclesiæ, vel monasteria constituentur sine sua licentia. *Dist: 1. de consec: cap: nemo concilij Aurelianensis. Decretales sub tit. de Ecclesiis adificandis & reparandis. Authent: de Ecclesiæ ritibus. Iustinianus in L. sancimus. §. si quidem C. de Episcopis.* 8. Statuta inhibentia aliena-

tionem bonorum stabilium in Clericos sine licentia Principis: *Martha de iurisdic: part: 4. cent: 1. casu 6. num: 16.* Barbosa ad lib: 1. *Decretalium in collect: tit: 2.* Felinus in cap. *Ecclesia S. Mariae de constitut: in 6.* idemque est de iis, quibus prohibentur bona alienare in non subditos etiam si mentio Clericorum expressa non fiat, *Azor. sup. q. 5. contra Molin: tom: 1. de Justit. tr. 2. disp: 140. num: 18.* aut quibus Princeps statuit, ne suis privilegiis fruantur, qui Subditi non sunt, quia licet huiusmodi statutis de Clericis nihil nominatim disponatur, derogatur tamen iis in eo, quod iure communi eis competit, ut patet ex *Cap: constitutus de restit: in integrum contra Azor supra cap: 13. q. 4.*

18. Cæterum si leges civiles, quæ specificè de rebus & personis Ecclesiasticis aliquid statuunt, autoritate Summi Pontificis fuerint approbatæ, tunc validæ sunt, & Clericos obligant, non ex vi potestatis secularis, sed potiùs Ecclesiasticæ, à qua sunt confirmatæ *cap. Ecclesia de constitut: c. Can: 1. dist: 96.*

19. Regulariter tamen leges positivæ

ram Canonica, quam Civiles cum pericu-
 lo mortis, mutilationis, infamie gravis aut
 bonorum magna jactura obligationem
 non inducunt; quia Legiflator aut com-
 muniter non vult, aut non potest tanto
 cum dispendio obligare. *Colligitur ex re-
 gula 6. Juris in 6. ubi nemo potest ad impossibile
 obligari. Soto. 1. Instit. q. 6. A. 4. Felin: cap:
 1. de Constit: num: 48. Suar: 3. p. Tom: 5. disp:
 4. §. 3. n: 12. nisi magna urgeat necessitas
 boni publici, cuius necessitatis regula es-
 se potest, 1. si ex observatione legis ma-
 jus Reipublicae bonum speretur, vel ex
 neglectu majus incommodum timeatur,
 quam aestimari debeat privatum mortis
 periculum, Militis v. gr. cui Dux militiae
 praecipit, ut stationem fervet etiam cum
 vitae discrimine. 2. si positivae legis trans-
 gressio cessura esset in contemptum Po-
 testatis legislatricis, aut Fidei Christianae
 detrimentum, vel grave scandalum pusillo-
 rum, v. g. si Tyrannus in despectum Eccle-
 siae cogeret edere carnes in quadragesi-
 ma; extra quos casus docent Scotus. Eman-
 vix aliquem teneri in conscientia serva-
 re leges Juris positivi, nisi ratione officii,*

aut specialis promissionis ad id obligetur. Ut proinde metu mortis soluto jejuni-
missam celebrare, in Triremibus Turca-
rum contra Christianos remos agere, ma-
trimonium in gradu prohibito cum Con-
sanguinea contrahere, modo animus con-
sumandi desit, licitum asserant. *Salas, Vasq;*
& alij passim.

20. Leges pœnales non ita interpre-
tandæ sunt, ut earum violatio gravis cul-
pæ reum efficiat. Exemplum habes in de-
cretis Principum, sub pœna exilii; mul-
ctæ pecuniariæ, aut corporali pœna, fe-
rarum venationem prohibentium, *Azor*
Tom. 1. lib. 5. cap. 6. q. 4. quia in dubio dum
legislator mentem suam non explicat be-
nignior interpretatio faciendæ est, & lex
explicari debet de minori pœna, *cap. in pœ-*
nis. 49. de reg. Juris in 6. & qui ex duobus
propositis alterum tantum affirmat, alte-
rum negare videtur. *L. cum Prator ff. de ju-*
dic. cap. nonne. de presumpt. Ergo Legislator,
qui ad pœnam tam æternam, quam tem-
poralem obligare potest, si solius tempo-
ralis meminit, non videtur intendisse ob-
ligare ad æternam: *Navar. in man. cap. 23.*
num: 55.

num: 55 neque urget, quod earum trans-
 gressor mortis aut vitæ periculo expona-
 tur, quia id non sequitur ex natura ipsius
 legis violatæ; potest enim quis tanta cau-
 tela legem huiusmodi violare, ut non in-
 currat in periculum probabile talis pœne.
 Quam tamen opinionem ad Ecclesiasti-
 cas leges extendi nolumus; hæ enim,
 quando latae sunt sententiæ, communiter
 ad pœnam sub mortali obligant, dum cir-
 ca censuras versantur. *Communis DD. quo-*
ad pœnam Excom: quoad suspens: Azor Tom: 1.
lib: 5. cap: 6. q. 5. ipsoq; facto subindè sine
 Criminis commissione ante omnem Ju-
 dices sententiam efficiunt criminofum in-
 habilem ad acquirendum, vel acquisito
 utendum, ita ut in conscientia abstinere
 obligatus sit, ut constat ex impedimentis
 Canonicis Matrimonii ex crimine con-
 tractis *colligitur ex Molin: Tom: 1. Tr: 2. disp.*
96. ex inhabilitate acquirendi redditus, be-
 neficii, juxta quorundam sententiam: ob
 intermissam residentiam juxta *Trident. sess:*
23. ex pœna inflictâ, provisus de beneficio
 curato, Canoniatu, aut dignitate Eccle-
 siæ Cathedralis, ut nisi intra duos menses
 post

post

post diem possessionis adeptæ, fidei professionem edant, fructus suos non faciant, Trident. sess. 24. cap. 12. de Reform. ex inhabilitate acquirendi dominium bonorum incertorum, quæ v. g. ex furto, usura, rapina, possidentur, & propriis Dominis restitui non possunt, ea enim pauperibus erogari debent, aut aliâ ratione compensari, ante omnem Judicis sententiam. cap. cum tu de usur.

21. Aliud sentiendum de lege Civili in pœnalibus, maximè si pœna nimium dura per ipsum reum exequenda foret: nisi clarè appareat talem esse legislatoris mentem, nam legem humanam oportet esse naturæ ac moribus hominum accommodatam, est autem valdè alienum à natura, ut idem cogatur esse reus, occulti sui criminis proditor, ac justitiæ executor Laym. lib. 1. de leg. Tract. 4. ca. 15. n. 3. ut propterea 1. qui ob crimen hæresis aut læsæ Majestatis, pœnam confiscationis bonorum ipso jure incurrit, possit licitè & validè ante Judicis sententiam alienare bona sua. L. 5. & ult. C. ad L Juliam Majestatis 2. Beneficiarius possit beneficium retinere do-
nec

nec declaretur delictum, propter quod
privatus est ipso facto: nisi fortè dicatur
in lege, pœnam in foro Conscientiæ sta-
tim subeundam esse *Azor Tom. 1. lib. 5. cap.*
7. q. 6. 3 Superior Religionis incidens
in aliquem casum absolutionis seu priva-
tionis ipso facto Prioratus, etiam si palàm
constet de crimine, non incurrit dictam
pœnam, donec per superiorem declare-
tur, & consequenter tutâ conscientiam, ma-
nere potest, nec potest à subditis expelli à
gubernatione, *Ioann. Valer. in differ. utriusq;*
fori, Verb. pœna. differ. 20. n. 4. 4. Is qui est
causa, ne quis persolvat pœnam à lege sta-
tutam, aut ne condemnetur ad pœnam à
lege justè impositam; ut si Fiscalis non
accuset, & Judex non condemnet, si testis
vel reus juridicè interrogatus crimen ne-
get, si contrahens pœnam conventiona-
lem in contractu appositam non obser-
vet, restitutionis onere deobligetur, nisi
Judicis sententia declaratoria accedet, *Sa-*
las de legibus disp. 13. S. 8. n. 105. Less. lib. 2. cap.
13. Dub. 10. n. 73. & cap. 20. dub. 15. n. 16. de-
nique, qui jure ipso ob crimen aliquod
voce activâ aut passivâ privatus est, hanc
pœnam

pœnam subire non tenetur, nisi Judicis
sententia accedat. *Molin: Tr. 2. de iust: Tom:*
1. disp: 13. S. 2. n. 15. Laym: Tr. 4. cap. 15. n. 5.
Malder: q. 56. a. 4. membr: 4. Bonac: de leg:
disp: 1. q. 1. pnuēt: 7. n. 10.

22. In criminibus mixti fori, de quibus
Glossa in cap. cum sit generale. de foro
competenti possunt Judices Ecclesiastici
contra Laicos procedere, non tantum in
censuris, sed prætereà in eos possunt exer-
cere Jurisdictionem contentiosam; cap. ut
animarum de constit. in 6. cap. Episcopus de of-
ficio ordin: in 6. cap. Omnes Basilica 16. q. 7. L.
2. ff. de jurisdic. omn. jud. & clarius Clement.
1. §. Sanè de Hæret. & Can. contra Idolorum
juxta Gloss. ibid: 26. q. 5. Et in cap. attenden-
dum 16. q. 4. Et in cap. 2. de adulterio. In qui-
bus Episcopus Laicos capere & incarcerare potest.
daturq; locus præventioni, quæ fit non
tantum citatione verbali, cap. Proposuisi
19. de foro comp. L. si quis postea ff. de Judic. sed
multò magis citatione reali, verb. gr. via
Capturæ, quæ ratio citationis longè præ-
ponderat verbali, ut notat Boss. tit. de foro
Comp: n. 130. Felinus in hunc totum casum
cap. cum sit generale n. 20. Ex quo deducunt
ali-

aliqui, si Laicus simul cum Clerico in eodem crimine deliquerit, v. g. furti, vel homicidii, totam huius causæ cognitionem puniendiq; rationem pertinere ad Judicem Ecclesiasticum, *Menoch. de arbitr. q. casu 37. n. 13. Felinus in cap. 1. de præsumpt. eò quod dignitate trahat ad se minus dignum, cap. pex tuas de arbitr. cap. quanto de iudic. Can. non eximemus 13. q. 3. & jure sic dispositum sit, docente, continentiam causæ dividendam non esse L. nulli de iudice. sed veriùs censemus Laicum simul cum Clerico delinquentem, quemq; suo proprio Judici, id est, Laicum seculari, Clericum Ecclesiastico tradendum esse. *Molin: tom: 3. tr. 4. disp: 49. num: 24. Covar: pract: q. cap: 34.**

23. Dubitari posset, an Clerico socio criminis profugo, laicus in Ecclesiastico foro iudicatus pœnaque externâ punitus, denuò in foro seculari super eodem crimine reaccusari, & puniri possit? Nobis videtur per se regulariter loquendo non posse *Christoph: de Anguiano lib: 3. de leg: controvers: 32. num: 6.* nisi in duobus ferè casibus. Puta si secundus accusator, priorem doce-

doce-

doceat prævaricatum fuisse: L. 3. ff. de prævaric: C. de accus: si quis homicidij. item si accusator secundus suum dolorem prosequatur ignorans accusationem ab alio institutam ff de accus: si cui § isilem. extra quos castus paucos invenies, quibus punitus in uno foro iterum puniri queat, nam exceptio rei judicatz per Ecclesiasticum Judicem admitti debet in foro seculari, & contrà Cap: 1. de except: in §. quanquam si Clericus committat crimen mixti fori v. gr: usuræ, aut alterius, quod utroque jure, tam Canonico quàm Civili prohibetur, gaudeat privilegio exemptionis quoad forumulare. DD. communiter.

24 Ut propterea facile colligi possit, quid responderi debeat ad illam quaestionem celebrem, num Clericus falsum testimonium in judicio dicens coram Judice seculari, puniri ab eodem possit? Certum enim nobis videtur non posse puniri, nec in pelle, nec in ære. Covar: præct: q. cap. 18. num: 8. Colligitur ex cap. Si diligenti de foro comp. cap. 1. de Cleric: conjug: Authent: statuimus C. de Episcopis & Clericis contra Fridericum Senens: consil: 93. quidquid adversarii ex L. nullum C. de

C de test: in contrarium adferant: quæ re-
vera de aliis tantum præscriptionem fori
allegantibus intelligenda est.

25. Sed crescit difficultas ex casu, quo
Judex secularis Clericum dimisso habi-
tu clericali enormitatibus immixtum de-
prehenderet: an is authoritate suâ Præ-
lato non præmonito eum punire possit?
Et quidem affirmanti sententiæ *Alexan: de*
Nevo consil: 59. Clarus q. 36. ver: quæro modò
favere videtur cap. perpendimus de sent: ex-
com: ubi quidam Sacerdos, quod se filium
Regis falsò nominare præsumperat, & ar-
mis acceptis seditionem in populo excita-
verat, à seculari fustigari jussus est, qui po-
stè à eius mandato patibulo tradit' exspi-
ravit: & Sum: Pont: respondit: Quia talis Sa-
cerdos non propulsando, sed inferendo injuriam
occisus fuit, non videtur nobis, quod interfe-
ctores eius propter hoc Apostolicam sedem adire
cogantur. Verùm contraria sententia, quæ
trinam monitionem prærequirit, ut pri-
vilegium Clericale in proposita facti spe-
cie amittatur magis placet. Antonius Bu-
trius in cit. cap: Perpendimus de sent: excom:
Covar: pract: q. cap. 32. numer: 2. & alij quia
nimis

nimis.

nimis clarus est pro hac opinione textus
 cap. *In audientia* 35. de *sent: excom:* quod sic
 habet: *Huiusmodi Clerici si à Prælati suis ter-*
tio moniti militaria noluerint arma depõere, de
privilegio Clericorum subsidium aliquod habere
non possunt. Idem habetur cap: *ult: de vita &*
honest: Cleric. cap. contingit 45. de *sent: excom:*
 Nec obstat citatum cap. *perpendimus*, quia
 rescriptum Pontificis hoc tantum vult,
 quod interfectores Sacerdotis ad Apo-
 stolicam sedem adire non cogantur pro
 obtinenda absolutione, ut ex verbis clarè
 constat: & rationem adfert textus, *quia*
talis Sacerdos non propulsando, sed inferendo
injuriam occisus est.

26. Itaq; Clericus etiam in enormissi-
 mo crimine deprehensus nisi postquam
 ter monitus est, ut incorrigibilis curiæ sæ-
 culari tradendus erit. *Clemens III. cap. de*
judic: contra Felin. Excipe casus, quibus ip-
 so jure Clericus etiam non incorrigibilis
 curiæ sæculari tradi potest. quorum pri-
 mus, si Clericus hæresis crimine sit infe-
 ctus. cap. *ad abolendam. de hæret.* secundus
 si falsarius deprehendatur literarum Apo-
 stolicarum. cap. *ad falsariorum de crim: falsi-*
 tertio

tertius si notatus in crimine Assassinii. *cap.*
1. de homicid: in 6.

27. Extra quos casus licitum non erit
 curiæ seculari Clericum degradandum
 committere, etiam ob similitudinem &
 paritatem rationis. Quia ratio legis non
 est lex & interpretatione legum, pœna mollien-
 da potius, quàm exasperanda sunt, quia odia
 restringi, & favores ampliari convenit.
 Ergò etiam si in alio casu, iure non expres-
 so eadem ratio militet, adhuc extensio le-
 gis fieri non debet, ad casum lege non
 comprehensum.

28. Quæ doctrina non tantùm locum
 habet in constitutionibus pœnalibus irri-
 tatoriis, sed etiam in correctoriis, quia
 correctio legum odiosa est: ergò quan-
 tum fieri potest vitanda est, *L. precipimus*
C. de appell: ergò ab uno casu ad alium ex-
 tendenda non est. *Gloss: Authent. quas actio-*
nes C. de SS. Eccles: Barbosa L. si constante 25.
ff. solut: Matrim: num: 101. Idemq; pari ra-
 tione procedit in legibus exorbitantibus,
 tùm quia hæ leges assimulantur dispensa-
 tionibus, & ex privilegiis, quæ extensio-
 nem non patiuntur. *L. quod verò ff. de leg:*
& cap:

& cap. sanè de privil. tùm quia ea, quæ à iure communi exorbitant non sunt in consequentiam trahenda. *reg: jur: 28. in 6.* imò nec in favorabilibus huiusmodi extensio admitti debet, *quia quod ex verbis non provenit, neq; ex mente creditur provenire, L. non aliter ff. de leg.*

29. Ratio verò esset non levis, quando iniquitas aliqua vel absurditas sequeretur, ex eo quod non extendatur lex ad casum sublata verborum forma non comprehensum. Exemplum desumi potest
 1. in correlativis, in quibus statutum de uno, censetur etiam de altero statutum v. g. si pœna aliqua Civilis vel Canonica, Uxoricidio decreta sit, eam etiam uxor incurret, si maritum occidat. *L. fin. C. de indicta viduitate.*
 2. in æquiparatis; dispositum enim in uno, in alio etiam dispositum censetur, videlicet in ea re, in qua æquiparata sunt: quapropter cum Falcidia & Trebellianica æquiparentur in iure *L. Marcellus §. quod autem. ff. ad Trebellianum colligitur etiam ex Gloss. in cap. si postquam ver. provisio de elect. in 6.* fit, ut quod dispositum est in Falcidia, censeatur dispositum in Tre-

Trebellianica. 3. in subordinatis sive ut perfectum & imperfectum; sive ut pars & totum, ut patet ex *reg. juris 53. in 6.* ut proinde, cui Testamentum facere concessum est, multò magis codicillum facere liceat, qui Testamentum imperfectum est.

4. quando lex frequentioris usûs causâ aliquid decernit, ut tradunt *DD. in L: unica C. de raptu virg.* in specie, quando Judex pro aliquo casu decidendo non haberet legem, tunc enim à similis casûs decisione ob similitudinem rationis decisio illius casus petatur. *L. nam. ff. de leg:*

TITVLVS II.

DE RESCRIPTIS.

CASUS.

DE Adonia filio David patris sui, qui in uxorem petiit Abisag Samamitidem, quæ fuerat uxor patris eius, habet sacer textus *3. Reg. 2.* super dicta verba. Et Seleucum dedisse uxorem suam Strathonicam, in uxorem Anthiocho filio suo, refert *Plutarchus in vita Demetrii.* Quæritur: si his hodiè